

คำนำ

หนังสืออ่านประกอบวิชาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยยืม ฝากทรัพย์
เก็บของในคลังสินค้า การพินันและชั้นต่อ (LW 211 S) ได้จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อใช้ประกอบการ
เรียนการสอนวิชา LW 211 และเพื่อให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ ที่มีการแก้ไขใน พ.ศ. 2548

จึงหวังว่าหนังสืออ่านประกอบ LW 211 (S) เล่มนี้ คงอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษา
มหาวิทยาลัยรามคำแหง และผู้ที่สนใจได้เป็นอย่างดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมพ์ใจ สระทองอ่อน

พ.ศ. 2549

คำนำ (พิมพ์ครั้งที่ 2)

ในการพิมพ์ครั้งที่ 2 ได้แก้ไขความบกพร่องที่เกิดจากการพิมพ์ครั้งที่ 1 แต่ยังไม่แก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาอื่น หวังว่านักศึกษาและท่านผู้สนใจจะได้ใช้ประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้ตามสมควร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมพ์ใจ รื่นเรือง

พ.ศ. 2554

บทนำ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ป.พ.พ.) ได้บัญญัติเรื่องเอกเทศสัญญาไว้ในบรรพ 3 รวม 22 เรื่อง ตั้งแต่เรื่อง สัญญาซื้อขาย ในลักษณะ 1 จนถึงเรื่อง สัญญาหุ้นส่วน และบริษัทในลักษณะ 22

แต่เดิมบัญญัติไว้ 23 เรื่อง คือ เรื่องสมาคม ในลักษณะ 23 ต่อมาได้ยกเลิกเรื่องสมาคมเสีย¹

การที่ ป.พ.พ.บรรพ 3 บัญญัติเรื่องเอกเทศสัญญาไว้เพียง 22 เรื่องนั้น ไม่ได้หมายความว่า บุคคลจะติดต่อเกี่ยวข้องกับนิติสัมพันธ์กัน หรือทำสัญญากันได้เพียง 22 เรื่องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะเท่านั้น แต่บุคคลสามารถจะมีนิติสัมพันธ์กันตามเจตนาของคู่สัญญาได้เสมอ ถ้าหากสัญญาหรือข้อตกลงตามเจตนาของคู่สัญญาหรือคู่กรณีที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันนั้นไม่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้²

- (1) ไม่มีวัตถุประสงค์ต้องห้ามโดยชัดแจ้งตามกฎหมาย
- (2) ไม่เป็นการฝ่าฝืน
- (3) ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย
- (4) ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

นอกจากนี้ ถึงแม้ว่า ป.พ.พ.บรรพ 3 จะบัญญัติเอกเทศสัญญาไว้ ถ้าหากคู่สัญญาจะตกลงทำเอกเทศสัญญาที่แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้แล้วนั้นก็ได้อีกด้วย ถ้าหากการที่แตกต่างจากที่กฎหมายบัญญัติไว้นั้น มิใช่กฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน³ เราจึงมักจะเรียกสัญญาประเภทนี้ว่า "สัญญาไม่มีชื่อ" คือไม่มีชื่อตามที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ.บรรพ 3 นั้นเอง

¹พ.ร.บ.ให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. 2535 มาตรา 3(2)

²ป.พ.พ.มาตรา 150

³ป.พ.พ.มาตรา 151

จึงกล่าวได้ว่าการทำนิติกรรมสัญญาตาม ป.พ.พ.นั้นเป็นไปตาม ทฤษฎีความศักดิ์สิทธิ์แห่งเจตนาและหลักสุจริต (bona fides)⁴

นักมานุษยวิทยาสันนิษฐานว่า ในสังคมมนุษย์สมัยบรรพกาล เมื่อมนุษย์มีความเจริญขึ้นจนรู้จักการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์และการออมทรัพย์สินที่เหลือจากการบริโภคไว้เป็นเสบียงมือต่อไป มนุษย์ก็เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยน แลกเปลี่ยนทรัพย์สินระหว่างหมู่เหล่าโดยสมาชิกในสังคมหนึ่งนำทรัพย์สินที่เหลือจากการบริโภคใช้สอยและเก็บเป็นเสบียงแล้วไปแลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินต่างประเภทที่สมาชิกในสังคมอื่นนำมาหาได้ ดังที่ปรากฏหลักฐานจากภาพจำหลัก หรือรูปจารึกต่างๆในดินแดนอารยธรรมโบราณ สัญญาแลกเปลี่ยน (barter) จึงน่าจะเกิดขึ้นก่อนสัญญาประเภทใดๆทั้งหมด⁵

จากข้อสันนิษฐานข้างต้น มีข้อน่าคิดว่าก่อนการแลกเปลี่ยน น่าจะเป็นการให้ หรือการยืมมากกว่า เพราะดูจะเริ่มต้นง่ายกว่าการแลกเปลี่ยน กล่าวคือเริ่มต้นจากญาติ พี่น้อง เพื่อน ไปจนถึงหมู่เหล่าเดียวกัน และในสังคมมนุษย์ชาติ ซึ่งเป็นเรื่องที่นักมานุษยวิทยาจะต้องศึกษาค้นคว้าหาหลักฐานกันต่อไป

ในวิชา LA 209 (S)[LW 211(S)] นี้ เราจะได้ศึกษาเอกเทศสัญญาใน ป.พ.พ. บรรพ 3 รวม 5 เรื่อง ดังนี้

- (1) ลักษณะ 9 ยืม ตั้งแต่ มาตรา 640 จนถึง มาตรา 656
- (2) ลักษณะ 10 ฝากทรัพย์สิน ตั้งแต่ มาตรา 657 จนถึง มาตรา 679
- (3) ลักษณะ 14 เก็บของในคลังสินค้า ตั้งแต่ มาตรา 770 จนถึง มาตรา 796
- (4) ลักษณะ 17 ประนีประนอมยอมความ ตั้งแต่ มาตรา 850 จนถึง มาตรา

852

- (5) ลักษณะ 18 การพนันและขันต่อ ตั้งแต่ มาตรา 853 จนถึง มาตรา 855

ก่อนที่จะศึกษารายละเอียดของแต่ละเรื่องข้างต้นต่อไป ขอให้นักศึกษาพึงระลึกอยู่เสมอว่า ก่อนที่จะพิจารณาหรือวินิจฉัยเรื่องเฉพาะเอกเทศสัญญานั้นๆจะต้องมีความ

⁴ดูรายละเอียดใน ป.พ.พ.บรรพ 1 ลักษณะ 4 โดยเฉพาะหมวด 2 และใน ดร.กำชัย จงจักรพันธ์, "ปัญหาและความหมายและผลทางกฎหมายของ ป.พ.พ.มาตรา 149," บทบัณฑิตย, 56, 1 (มีนาคม 2543), หน้า 130 - 139

⁵พระยานิติศาสตร์ไพศาล, ประวัติศาสตร์กฎหมาย, ห้างหุ้นส่วนวิริยะการพิมพ์: พระนคร, พ.ศ. 2502, หน้า 272.

สมบูรณ์ครบถ้วนถูกต้องตาม**หลักเกณฑ์ทั่วไป** ที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ.บรรพ 1 และ บรรพ 2 มาแล้ว เช่น ความสามารถในการทำนิติกรรมของคู่สัญญา การแสดงเจตนา วัตถุประสงค์ของสัญญา เป็นต้น

แต่ถ้าหลักเกณฑ์ในเรื่องนั้นมีบัญญัติไว้ทั้งในหลักเกณฑ์ทั่วไปและในเอกเทศสัญญา ก็ต้องบังคับตามที่บัญญัติไว้ในเอกเทศสัญญา เนื่องจากบัญญัติไว้เป็นเอกเทศหรือเป็นการเฉพาะแล้ว ย่อมไม่นำหลักเกณฑ์ทั่วไปมาใช้บังคับอีก

ตัวอย่างเช่น การชำระบำเหน็จค่าฝากทรัพย์ ถ้าไม่ได้กำหนดไว้ในสัญญา หรือมี ประเพณีว่าจะชำระเมื่อใด ให้ชำระเมื่อคืนทรัพย์สินซึ่งฝาก ซึ่งบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะในเรื่องฝากทรัพย์⁶ กรณีเช่นนี้จะไม่นำหลักทั่วไปที่ว่า ถ้าเวลาอันจะพึงชำระหนี้ นั้น มิได้ กำหนดลงไว้ หรือจะอนุมานจากพฤติการณ์ทั้งปวงก็ไม่ได้ เจ้าหนี้ย่อมจะเรียกให้ชำระหนี้ โดยพลัน⁷ มาใช้บังคับไม่ได้

⁶ ป.พ.พ.มาตรา 669

⁷ ป.พ.พ.มาตรา 203